

ZDRAVSTVO / NASILJE

Prvič je prišla z opeklino, drugič s sledmi prstov na koži

Ljudje, ki trpijo zaradi nasilja v družini, k zdravniku ne prihajajo le zaradi poškodb. Pogosto v **zdravstvenih domovih** na to možnost posumijo šele ob kopičenju drugih težav. Žrtve le redko spregovorijo same od sebe.

✍ **Nina Knavs**

»Gospa je prišla z opeklino zaradi vroče kave, ki jo je mož polil po njej. Vprašala sem jo, ali naj to prijavim, pa ni želela. Naslednjič je bila na njeni nadlahti sled prstov. Tudi takrat ni dovolila prijave,« se svoje pacientke spominja ljubljanska družinska zdravnica asist. dr. **Nena Kopčavar Guček**. Ko se je nasilje stopnjevalo, je gospa zdravnico prišla vprašat, ali je zapisala, kar je videla ob prejšnjih obiskih. Povedala ji je, da je že šla k odvetnici. Zdravnični zapiski so se izkazali za dragocene. Zdaj že nekdanji mož pacientke je bil na sodišču obsojen zaradi nasilja.

V joku povedala, da je dolgo čakala na vprašanje

Med dejavniki tveganja za nasilje v družini so izguba službe, odvisnost od psihoaktivnih snovi in izpostavljenost nasilju v času otroštva, je naštel Kopčavar Gučkova. »Otrok, vpričo katerega je oče mamo vlekel za lase in ji kazal, kje je preslabo pobrisala prah, težje uzavesti, kaj je sprejemljivo in kaj ne.« Nasilje je pogostejše v dolgotrajnih zvezah, – običajno se ne pojavi v času začetne zaljubljenosti. Nanj lahko opozorijo vidne poškodbe, a pogosto prihajajo žrtve nasilja k zdravniku z drugimi težavami.

Eno od pacientk Kopčavar-Gučkove so na primer pogosto zdravili zaradi ginekoloških težav in vnetij sečil, mučila pa jo je tudi nespečnost.

Ko jo je zdravnica vprašala, kako je v njenem domačem okolju, se je gospa razjokala. Povedala je, da je že dolgo čakala na to vprašanje. Prepoznavanje v takšnih primerih dodatno ovirajo stereotipi o storilcih in žrtvah. »Nasilje v družini se pojavlja povsod, tudi med premožnimi ljudmi in javnimi osebami.«

Žrtve redko spregovorijo same od sebe. »Če že, pa je pomembno, kakšnega odziva bodo deležne. Če bodo začutile, da so sprejete in jim verjamejo, bodo povedale tudi kaj več. Če pa se bodo zaradi neprimerne odziva zaprle, je vprašanje, kdaj bodo spet iskale pomoč,« opazuje **Natalija Gregorič** iz centra za pomoč žrtvam nasilja pri Zavodu Emma. V zdravstvu lahko po njenem mnenju veliko naredijo že s tem, da dajo svojim pacientom vedeti, da obstajajo možnosti pomoči.

Modrice pod ovratnikom pulija

Na urgencah imajo s prepoznavanjem posledic nasilja veliko izkušenj, a včasih tudi pri njihovih bolnikih ni povsem jasno, kaj se je zgodilo. Specialistka splošne kirurgije iz ljubljanskega UKC **Urška Kogovšek** se na primer spominja mladega fanta, ki je v **bolnišnico** prišel po praznovanju v krogu sorodnikov in prijateljev. Zbudil se je ob nezna-

nem moškem in z bolečinami v predelu zadnjika. »Fant ni vedel, kaj se mu je zgodilo. Sumili smo, da mu je kdo podtaknil GHB ali drugo drogo, a je bilo preprosto, da bi dokazali njeno prisotnost.« Odvezli so brise in vključili forenzika, ob tem pa podali prijavo, s katero se je fant strinjal. Kaj se je zgodilo in ali je šlo v tem primeru za nasilje znotraj družine, je zatem ugotavljala policija. Fantu so v **bolnišnici** svetovali, kam se lahko obrne po dodatno pomoč.

Kako pristopiti k (morebitnim) žrtvam nasilja, zaposlene v zdravstvu izobražujejo na delavnicah projekta Pond, ki ga sofinancira norveški finančni mehanizem. Poleg Zavoda Emma v njem sodelujejo **Zdravniška zbornica Slovenije**, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, **bolnišnica St. Olavs**, ki predava o dobrih norveških praksah pri obravnavi nasilja v družini, in mariborski center za socialno delo. Na eni od nedavnih delavnic so se o svojih izkušnjah pogovarjale zdravnice, medicinske sestre in socialne delavke. Nekatere med njimi so pomagale tudi žrtvam nasilja med svojci in kolegi v službi. Ena od udeleženk je tako pripovedovala o sodelavki, medicinski sestri, ki je sicer delala dobro, včasih pa je bila povsem odsotna. Pod kratkimi rokavi delovnih oblačil je dosledno nosila pulije. Zatrjevala je, da jo zebe, a nekega dne so med preoblačenjem opazili, da je sodelavka pod vratom in po rokah prekrita z modricami. Ponujena pomoč je bila začetek reševanja težav. x

Kako se morajo odzvati v zdravstvu?*

- V primeru okoliščin, ki kažejo na nasilje v družini, zdravstveni delavec najpozneje v 24 urah obvesti pristojni center za socialno delo (CSD), razen če žrtev nasilja temu izrecno nasprotuje in ne gre za sum kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti (otroci so torej izvzeti iz te izjeme, op. p.).
- Ko je ogroženo življenje žrtve nasilja ali njenih otrok, se takoj obvesti polici-

jo (pokliče številko 113) ali CSD.

- Ko gre za nasilje nad otrokom, se najpozneje v 24 urah obvesti CSD, policijo ali državno tožilstvo.

** Po pravilniku, ki določa obravnavo nasilja v družini v zdravstveni dejavnosti (2011) – letos sprejete smernice predvidevajo še doslednejše obveščanje institucij in tudi dokumentiranje izjav žrtev ter znakov, ki pričajo o nasilju.*

Z nasiljem so lahko povezane številne zdravstvene težave, od pogostih okužb sečil do glavobolov in nespečnosti. O tem, kaj se jim dogaja, pa žrtve pri zdravniku le redko spregovorijo same od sebe. Bojan Velikonja DOKUMENTACIJA DNEVNIKA